

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ПРИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ОЦИФРУВАННІ

Ольга Мацкевич,
науковий співробітник і здобувач НДІ
інтелектуальної власності НАПрН України, магістр
інтелектуальної власності

Приділено увагу проблемам, які виникають у зв'язку з оцифруванням творів, переведенням їх у цифрову форму, та подано загальний огляд невирішених проблем, пов'язаних з цифровізацією творів. Автор доходить висновку щодо необхідності розмежування понять «оцифрування» та «цифровізація», про необхідність створення глобальної системи охорони авторського права в цифровому середовищі й осучаснення законодавства України

Ключові слова: цифрове середовище, авторське право, цифровізація, оцифрування

Сьогодні відбувається не просто процес переведення аналогових творів у цифрові, а загальне переведення сукупного творчого компоненту в цифрову форму. Все більше продуктів існують лише в цифровій формі, обмін інтелектуальними продуктами відбувається за допомогою цифрових мереж. Футуристичні технології стають реальністю, а цифрове середовище подеколи не відрізнити від реального життя — тут працюють, налагоджують особисті стосунки, розважаються.

Основним об'єктом цифрового середовища є інформація [1, 146]. Як зазначає М. Федотов, будь-яка інформація, що одного разу потрапила до Інтернету, вже нікуди не зникає, а індексується та копіюється... [2]. Можливість швидкого передання та розповсюдження інформації на будь-які відстані без втрати якості [3] та використання нової технології, яка «... уможливило агрегацію ненормованої кількості інформації на необмежену кількість людей, дає змогу відтворити цю інформацію з мінімальними витратами, передати та продати її...» [4].

Як уже зазначалось вище, сьогодні спостерігається тенденція до створення все більшої кількості творів у цифровій формі. Для позначення цієї тенденції у англомовному середовищі використовуються терміни *digitalization*, *digitization*, від слова *digital* — цифровий. В українській мові немає одного доречного еквіваленту. Сьогодні воно перекладається і як цифровізація, і як оцифрування (оцифровка). Якщо ж звернутися до літературних джерел, які використовують цей термін, можна констатувати відсутність однакового їх трактування: одні автори під «цифровізацією» (від англ. *digitalization*) розуміють переведення всіх типів контенту (який складається з творів — прим. авт.) до цифрового формату, що зрозумілий сучасним комп'ютерам, який дозволяє змістові легко «транспортуватися» будь-яким каналом електронної комунікації [5, 11]; інші, які використовують термін «оцифрування» розуміють його як виражений електронними засобами переклад бінарною мовою... будь-якого сповіщення у формі текстів, слів, звуків, статичних або рухомих зображень [6, 135]».

Проведений аналіз свідчить про необхідність розмежувати ці поняття. Так, якщо йдеться про процес переведення твору з «традиційної», аналогової форми у цифрову, доречно вживати термін «оцифрування», а якщо мова йде про загальну тенденцію до створення та використання творів у цифровому середовищі — про цифровізацію. Таке розмежування допоможе уникнути двозначності трактувань, а з позицій юридичної науки — створити відповідні механізми правового регулювання цифровізації як явища, процесу, і оцифрування — як певні операції, дії відповідних фахівців.

Розділивши ці два поняття, цілком очевидно, що проблеми, які виникають у зв'язку з цифровізацією і оцифруванням є відмінними, саме тому вбачається за доцільне розглянути їх окремо, що і є метою пропонованої статті.

Відмітною рисою цифрового середовища є те, що аналогова форма творів не може існувати в ньому, вони мають бути попередньо оцифровані. До питання того, чим є оцифрований твір — новою формою існування твору чи новим способом його використання — зверталися Л. Мамчур, С. Глотов, О. Германова та ін.

Так, С. Глотов дотримується думки, що «оцифрування не є використанням, і його не можна кваліфікувати як не згадане в ст. 15 Закону України про авторське право майнове право. Оцифрування являє собою лише дію по копіюванню *sui generis*, і тільки [7, 14]... Воно становить собою лише представлення об'єкта у вигляді бінарної форми, яка складається з чисел один та нуль, то про саме використання як самостійний його вид тут можна говорити тільки частково... Так, якщо, наприклад, твір буде переведено в цифрову форму за допомогою сканера, це не означає, що з моменту перетворення такий твір буде передбачати нову форму використання, яка буде економічно самостійною [7, 5]». На

противагу цьому Л. Мамчур зазначає, що «оцифрування твору, що початково мав традиційну матеріальну форму (запис на папері від руки, друковану, усну, запис на плівці тощо), є дією, що має ознаки використання і якщо вона не дозволена, то порушує права автора» [8, 36, 37]. Проте висновок авторки вбачається не зовсім логічним, адже право обирати форму фіксації твору вона пропонує визнати чомусь уже з-поміж немайнових прав автора [8, 36, 37]. Своєю чергою, те, що Л. Мамчур вважає «правом на фіксацію», інші автори називають відтворенням (яке все ж таки належить до майнових прав): «Відтворенням визнається не тільки повторне надання твору об'єктивної форми, а й втілення його в іншу форму. Якщо музичний твір реалізований у нотній формі, буде потім зафіксований на магнітній плівці чи платівці, це має визнаватися як одна з форм використання» [9, 165].

Зазначимо, що таке «право на фіксацію» існувало й раніше, наприклад, написаний від руки текст згодом друкувався у типографії; майбутня фотографія спочатку відображалася на фотоплівці; малюнок будинку перетворювався на зведену споруду. Власне автор сама говорить про те, що «факт існування твору в електронній формі ще не означає, що його автор має намір розмістити цей твір в Інтернеті. Часто електронна форма відіграє роль підготовчої для випуску твору у світ (опублікування) саме в одній з традиційних форм» [8, 36]. На наше переконання, право вибору фіксації форми твору автор реалізує під час першого оприлюднення твору.

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (ст. 6bis), встановлює таке: «Незалежно від майнових прав автора і навіть після уступки цих прав він має право вимагати визнання свого авторства на твір і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню або іншим змінам цього твору, а також будь-якому

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

іншому посяганню». Виходячи з цього можна дійти висновку, що зміна аналогової форми на цифрову стосується радше права на недоторканність твору. (Незважаючи на те, що в літературі існують різні думки щодо того, чи вважати право на збереження цілісності твору, право на недоторканність твору та право протидіяти шкоді честі та репутації автора тотожними чи ні, в межах цієї статті поставимо між ними знак рівності).

При використанні як первинно цифрових, так і оцифрованих творів право на недоторканність набуває власних специфічних рис. Наприклад, не зрозуміло, чи вважати переведення фотографії в інший формат (приміром, з формату .tif у формат .jpeg з меншою роздільною здатністю), діями на які автор не давав згоду? Чи потрібно вважати такою дією зменшення розміру фотографії?

Важливим є також ступінь втручання в початковий твір при переведенні його до цифрового формату. Очевидно, що створення комп'ютерної гри за мотивами пригодницької стрічки — це створення похідного твору, що використовуватиметься в цифровому середовищі. Але можлива й ситуація, за якої звичайний літературний твір може стати цифровим мультимедійним твором.

Уявімо таку ситуацію. У звичайному художньому тексті, приміром про історичні події, система гіперпосилань дасть змогу прочитати довідку про згадану історичну особу; при згадці пісні — прослухати файл із записом пісень тих часів; переглянути запис відео з приготуванням страви, що її можуть куштувати герої твору. (До речі, подібні комбіновані твори вже давно створюються в мережі — *прим. авт.*). При цьому вбудовані гіперпосилання можуть лише злегка виділятися кольором або підкресленням, і не створювати «рваного», розбитого тексту.

З огляду на це, цілком логічно виникає запитання, чи зміниться сприй-

няття початкового літературного твору при такому різноманітті додатків? Чи є втручанням у початковий задум автора певна кількість посилань? Адже такі посилання лише допомагатимуть зрозуміти епоху та не додають нічого до тексту і читач має змогу насолодитися текстом, не роблячи переходів.

Окрім цього, при необхідності отримати згоду автора, з'являється практична дилема щодо творів, які стали суспільним надбанням — автори початку ХХ, ХІХ та інших століть не могли знати про існування цифрового середовища, а отже, і згодитися на подальшу оцифровку (чи неоцифровку) їхніх творів.

Відповідь на це запитання дає ВГСУ. У своїй Постанові він зазначає (п. 38), що серед немайнових прав автора законом передбачено право на недоторканність твору, яке полягає в недопущенні без згоди автора внесення будь-яких змін до твору, зокрема й додаткових текстів (включаючи коментарі, передмови, пояснення), ілюстрацій, редакторської та іншої правки тощо. Право на недоторканність твору стосується таких змін твору, які не пов'язані зі створенням нового твору на основі наявного. Відповідна зміна можлива винятково зі згоди автора (іншої особи, якій належить авторське право), що повинна бути ясно виражена; за відсутності доказів того, що згода була ясно виражена, вона не може вважатися одержаною [10]. Отже, будь-яке оцифрування авторів творів, які стали суспільним надбанням, є заздалегідь неможливим, тому що автори не давали згоди на таку дію. Якщо виходити з логіки такого рішення, то жодний стародавній твір не можна оцифрувати заради збереження культурної спадщини через те, що автор або автори не давали такої згоди, позаяк відомо, що немайнові права є безстроковими.

При визначенні того, чи було порушене право на недоторканність при оцифруванні твору, на наше переко-

нання, варто зважати на те, чи змінює таке оцифрування характер сприйняття твору. Адже, скажімо, літературний текст сприйматиметься як літературний текст незалежно від того, читатимуть його з монітора чи з надрукованої книжки, а геніальна музика залишиться такою ж не лише при виконанні симфонічним оркестром. До речі, цікаво чи виникали подібні правові питання в часи, коли з'явилися перші патефони та музика перестала бути прерогативою живих музикантів.

Свою чергою, у Франції на законодавчому рівні дозволили оцифрувати книжки багатьох тисяч французьких письменників, не питаючи їхнього дозволу на це. Примусовій оцифровці піддадуть для початку близько півмільйона книжок, яких вже немає в прямому продажі. Після оцифрування книжки повернуться до продажу, але вже в електронному вигляді. Законом, який дозволяє таке оцифрування («Закон про недоступні книги ХХ століття») без будь-якого дозволу авторів та незалежно від того, чи закінчився термін охорони, передбачена можливість правоволодільця протягом півроку заявити про вилучення власних книжок з проекту. Та при цьому видавцям буде дано лише 2 роки для повернення книги, якої вже немає у продажі, на ринок. Якщо видавець не справиться з цим обов'язком, книга повернеться до проекту [11].

Однак повернімося до оцифрування. Як уже зазначалося вище, деякі автори вважають оцифровані твори новою формою існування твору. Серед них О. Германова, котра на прикладі засобів масової інформації доводить, що оцифрування газетного номера є новою об'єктивною формою існування твору, а тому власнику певного масмедіа слід обумовити таке використання матеріалу з журналістом в кожному окремому випадку і, відповідно, сплатити гонорар [12, 12]. Не заперечуючи проти додаткового гонорару за розміщення твору в Інтернеті, заува-

жимо, що про жодну нову форму вираження твору в цифровому середовищі не йдеться. І хоча Л. Мамчур зазначає, що «суттю цифрової форми є викладення змісту новоствореного чи перекодуванні вже наявного твору через перетворення інформації, що в ньому міститься, за допомогою відповідного програмного забезпечення у спеціальний двійковий (бінарний) код, який може бути зчитаний лише комп'ютером, на якому встановлені відповідні програми» [8, 35], змінюється не форма твору (літературний, художній тощо), а спосіб його відтворення/вираження та/або носій, на якому він виражений, — вірш, написаний від руки в зошиті чи надрукований у видавництві, все одно є віршем; кінофільм, програний у кінотеатрі чи переглянутий на екрані монітора, лишається кінофільмом.

Окрім цього, в літературі наголошують на важливості того, щоби форма твору не спотворювала змісту: «На прикладі Інтернету зрозуміло, що кожен користувач може змінити форму твору і всі ці зміни неможливо відстежити, а у кожному випадку узгоджувати з автором питання зміни форми неможливо» [13, 135]. На погляд автора цієї статті, така логіка може привести до абсурду, адже одна й та ж фотографія може бути збережена в декількох різних форматах (.psd, .jpeg, .png, .tiff, .bmp тощо) або текст — у форматах .doc, .txt, .rtf, .pdf тощо!

Не може оцифрований твір вважатись і похідним, хоча як наводить приклад Р. Будник, не вирішеним дотепер є питання, чи стають цифрові зображення творів мистецтва похідними творами, що підлягають охороні авторським правом, та чи є кінцевим процес множення похідних творів таким чином [14].

На думку С. Глотова, для того, щоб визнати за оцифрованим твором статус похідного (переробленого) твору, не вистачає необхідної для переробки зміни оригіналу твору, з якою в пере-

роблений (похідний) твір обов'язково має бути принесене нове творче начало, що є основним мірилом для визнання похідних творів як самостійних об'єктів авторського права [7, 11]. З ним погоджується Л. Мамчур: твір у цифровій формі не може розглядатися як новий, а користувач комп'ютера, що здійснив зміну форми твору — як співавтор, і авторське право в нього не виникає [8, 36, 37].

Отже, оцифрований твір не є новим твором або новою формою твору, проте наявна нова форма його відтворення. Тож, проблема не в тому, що твір переводять у цифрову форму, а в тому, що цифрове й аналогове середовище є різними сферами використання твору. У кожній з цих сфер діють свої «законони», зумовлені таким середовищем, вони визначають різне тлумачення понять використання та відтворення. На погляд автора, варто підтримати висловлену С. Готовим думку, про *sui generis* оцифрування. Але серед уже наявних авторських прав право на відтворення є найбільш відповідним.

Без сумніву, відтворення без згоди автора (чи іншого суб'єкта майнових прав на твір) може здійснюватися лише фізичною особою та лише в особистих цілях. В інших випадках таку згоду необхідно отримати. Проте право на використання є майновою правомочністю автора, що не може тривати вічно. Тож після вичерпання прав це дозволить оцифрувати твори, що стали суспільним надбанням, а автори при переданні майнових прав зможуть зазначити, чи бажають вони щоб їхні твори були оцифровані.

Утім навіть визнання дій з оцифрування відтворенням твору, не означатиме, що всі проблеми авторського права в цифровому середовищі вирішені.

Ще в 1997 році Т. Драйер зазначав, що авторське право пристосоване до «аналогового використання творів», а не цифрового, й окреслював коло проблем авторського права, що по-

стають перед суспільством у цифрову епоху. На жаль, вони не вирішені й нині:

- швидке, не витратне копіювання творів, без втрати якості;
- неможливість контролю використання деяких охоронюваних творів у транскордонних, глобальних мережах;
- цифрові файли даних є особливо уразливими до неправомірних дій (маніпуляцій, або *digipulation*) з боку третіх сторін [15].

Автор наголошував, що через спрямованість німецького Закону про авторське право на аналогові технології використання певні прогалини і часто невизначеності виникають щодо використання творів у цифровій формі. Те ж саме трапляється й на міжнародному рівні, тому що глобальна цифрова мережа характеризується доступністю робіт, які викладаються в неї, але глобальна мережа авторських прав найближчим часом все ще не існуватиме. Тож проблеми, як і раніше, регулюватимуться декількома національними законами про авторське право, пробуджуючи необхідність всесвітньої гармонізації з точки зору як матеріального права, так і застосовного права, міжнародної юрисдикції, а також питання впливу, визнання та виконання національних судових рішень у зарубіжних країнах [15]. Не вважаючи на існування Договорів ВОІВ про авторське право та про виконання і фонограми, Угоди TRIPS, певні напрацювання практики та наукової думки, загалом з викладеним важко не погодитися. А відсутність уніфікації законодавства є й досі невирішеною проблемою.

На рівні ЄС наразі триває обговорення правового режиму інформації, створеної користувачами, зокрема питань необхідності передбачення винятків у директивах ЄС. Утім варто зазначити, що обговорення проблемних питань стосується лише уточнень законодавства щодо певних винятків та

не передбачає суцільного перегляду законодавства ЄС [16, 47].

Загалом проблеми цифровізації є всіма тими проблемами, що стосуються авторського права в Інтернеті. Їх вирішенню присвятили свої праці багато вітчизняних і зарубіжних фахівців (М. Федотов, О. Котенко, І. Стаматуді, А. Кервер, Б. Гугенгольц, Т. Драйер та ін.). Проте в межах цієї статті ми окреслимо їх лише в загальних рисах і зупинимось на деяких з них, найбільш, на нашу думку, не розроблених, які й досі не вирішені не лише в Україні, а й загалом у світі.

Дослідження Токійського інституту інтелектуальної власності визначило проблему дотримання немайнових (моральних) прав як одного з найважливіших правових питань [17]. У цьому випадку, однією з фундаментальних проблем невідповідності наявного та необхідного законодавства є можлива анонімність автора.

Для того щоб світ побачив новий літературний твір, більше не потрібен видавець — у цифровому середовищі автор сам оприлюднює свій твір (анонімно чи під псевдонімом за власним бажанням). Але, відповідно до ч. 4 ст. 11 Закону України «Про авторське право», якщо твір опубліковано анонімно чи під псевдонімом (за винятком випадку, коли псевдонім однозначно ідентифікує автора), видавець твору (його ім'я чи назва мають бути зазначені на творі) вважається представником автора й має право захищати права останнього. Це положення діє до того часу, доки автор твору не розкриє своє ім'я та не заявить про своє авторство. Тож представляти інтереси анонімного автора чи автора, що діє під псевдонімом, зможе лише автор особисто. Імовірно, представником автора, замість видавця, міг би бути контент- або хостинг-провайдер, але наразі їхні повноваження не поширюються так далеко. Очевидно, що законодавство потребує перегляду та зміни щодо цього.

Отож однією з тенденцій є зростання ролі провайдерів в обміні інформацією, що зумовлює необхідність перегляду їхніх прав і обов'язків щодо дотримання прав третіх осіб, встановлення їхньої суворішої відповідальності в разі порушення прав цих осіб, а також залучення провайдерів до дій щодо припинення таких порушень та запобігання їм.

Ю. Бошицький та І. Ващинець звертають увагу і на необхідність зміни підходів до трактування майнових прав, адже «в умовах інформаційних технологій знову набуває актуальності проблема розмежування тріумвірату авторських прав, які ще порівняно недавно повністю охоплювали майнові права автора — право на відтворення, право на розповсюдження та право на опублікування. Наявний у вітчизняному авторському законодавстві підхід до цих прав саме у випадку використання об'єкта авторського права в цифровому середовищі породжує серйозні проблеми, про що свідчить судова практика. Наприклад, розміщення літературного твору на веб-сайті, виходячи з положень Закону України «Про авторське право і суміжні права» є одночасно відтворенням, опублікуванням та розповсюдженням твору. І хоча дії щодо опублікування твору логічно поєднуються окремо з діями по відтворенню чи по розповсюдженню твору, проте одна й та сама дія не може бути одночасно і відтворенням і розповсюдженням твору. Адже відтворення й розповсюдження є зовсім різними за своїм змістом способами використання твору» [18].

Крім цього, сьогодні з'явилися нові об'єкти авторського права, котрі не отримують належної правової охорони та захисту через відсутність їхнього закріплення в законодавстві. Мова йде про мультимедійні твори. Проблема з визначенням їхнього правового режиму й досі не вирішена не лише в Україні, а й закордоном. Сучасній правовій доктрині важко дати однозначне тлумачення мультимедійним

творам. Що це — комп'ютерні програми, бази даних, складені чи аудіовізуальні твори. Водночас висловлюються і пропозиції про визнання мультимедійних творів окремими видами творів з наданням їм специфічного правового режиму.

Нідерландський правознавець Б. Хугенгольц зазначає, що індустрія створення мультимедіа дійсно бореться з важкими проблемами ліцензування. «Час від часу, розробники мультимедіа програм зіткаються з настільки складними проблемами ліцензування, що подальший розвиток продукту переривається... Виробники мультимедіа, що мріють про майбутнє, де вони можуть придбати всі необхідні ліцензії від одного агентства збору, є ймовірно надмірно оптимістичними» [17].

Нижче автор подає перелік найбільш актуальних проблем ліцензування, з якими стикаються виробники мультимедіа (станом на 1996 рік):

- множинність прав (*multiplicity of rights*);
- множинність прав власників (*multiplicity of right owners*);
- накладення прав одне на одне (*overlapping rights*);
- правова незахищеність (*legal insecurity*);
- недостатність встановленої практики ліцензування (*lack of established licensing practices*);
- навмисне затягування (*foot dragging*), коли зацікавлені особи діють за принципом «почекай-подивися» [17].

Деякі проблеми ліцензування нині вирішуються за допомогою бланкетних ліцензій. Наприклад, Американське товариство композиторів, авторів та видавців (ASCAP) надає бланкетну ліцензію, яка є ліцензією, що дозволяє користувачу музики виконувати будь-яку або всі з більш ніж 8,5 млн пісень з репертуару цього товариства більшою чи меншою мірою за власними вподобаннями. Ліцензіати платять щорічну винагороду за ліцен-

зію. Бланкетна ліцензія позбавляє користувачів музики паперової роботи, проблем і витрат пов'язаних з відшукуванням власників прав і переговорами з ними щодо тих творів, які можуть використовуватися протягом року, та допомагають убезпечити користувача від ненавмисного порушення авторських прав членів товариства й багатьох зарубіжних композиторів, чия музика ліцензується в США організацією ASCAP [19]. (Водночас висловлюється думка щодо скептичного ставлення до принципу «очищення прав» за допомогою бланкетної ліцензії та пропонується здійснювати ретельний пошук авторів через наявні бази даних [16, 276]).

Вищезазначене свідчить про зростання ролі організацій колективного управління, котрі б уможлилювали зв'язок між множинністю прав власників і користувачів. На прикладі ЄС можна побачити, що нагальною потребою є створення системи управління авторськими правами, що відповідає б сучасним бізнесовим моделям розповсюдження творів і надавала б можливість, маючи єдину базу даних творів, надавати дозволи на використання їх як на всю територію ЄС, так і на певні регіони [16, 57].

Вказане питання стосується використання користувачами соціальних мереж, блогів, відеообміну творів, захищених авторським правом, зокрема й створених іншими користувачами мереж з некомерційною метою. Передбачається обговорення можливих моделей охорони авторського права з пропонуванням простої та ефективної системи надання дозволів. Загалом, завданням авторського права ЄС є формування середовища, котре б створювало можливості для гарантованого отримання авторами винагороди при продажу їхніх творів он-лайн, а також для розповсюдження творів у єдиному цифровому ринку [16, 57, 58].

Водночас зростає необхідність в укладенні договорів у дистанційній

формі, що створює потребу в удосконаленні механізмів ідентифікації та верифікації контрагента. Ера цілковитої анонімності та неконтрольованості в Інтернеті не може тривати вічно. Вже сьогодні існує тенденція до персоналізації даних у мережі. Наприклад, при реєстрації поштової скриньки обов'язковим є введення номера телефону. На нашу думку, така прив'язка допоможе підтвердити особу, при чому при встановленні порушника прав, але за умови надійного захисту персональних даних.

Продовжуючи огляд проблем, які можуть виникнути у договірних відносинах лишається відкритим питання надання доказів підтвердження зміни чи погодження істотних умов договору. Наприклад, у США електронне листування є достатнім доказом. У справі *CX Digital media, Inc. V. Smoking Everywhere, Inc.* суд визнав електронне листування між представниками відповідача та позивача достатнім доказом зміни умов договору [20]. В Україні суди поки що «бояться» сучасних технологій.

Тож потребує подальшого вирішення така проблема, як встановлення підвідомчості судів, адже однією з властивостей Інтернет-мережі є транскордонність. Сьогодні цілком імовірно, що позов про порушення прав дове-

деться подавати в зарубіжній країні. А отже, особі, що володіє авторським правом на мультимедійний твір, треба бути обізнаною у міжнародному та зарубіжному законодавстві.

Висновки. Безперечно, глобальні проблеми авторського права окреслені вище лише в загальних рисах та потребують докладніших досліджень, але викладене в цій статті дозволяє дійти певних висновків.

По-перше, з термінологічного погляду, процес переведення твору з «традиційної», аналогової форми в цифрову є оцифруванням, а загальна тенденція до створення та використання творів у цифровому середовищі — цифровізацією.

По-друге, оцифрований твір не може вважатися новим або похідним твором. Дія з оцифрування — це своєрідна дія з відтворення твору.

По-третє, потребує практичного вирішення питання створення глобальної системи охорони авторського права в цифровому середовищі й осучаснення законодавства України і країн світу, котре б враховувало нові технології. ♦

Список використаних джерел

1. Котенко Е. С. *Виртуальность как признак мультимедийного продукта: методологический анализ* / Е. С. Котенко // *Актуальные проблемы российского права*. — 2011. — № 3 (20). — С. 138–147.
2. Федотов М. *Киберпространство и его обитатели: государство, общество, человек : доклад на 14-х Потсдамских встречах, организованных Германо-российским форумом, 18.06.2012 года* / М. Федотов [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.president-sovet.ru/chairman/speech/2537>.
3. Лукьянов А. А. *Основные концепции интернет-права* / А. А. Лукьянов // *Информационное право*. — 2007. — № 3.
4. *Privacy in the digital environment [Electronic resource]* // *Haifa Center of Law and Technology Publication Series*. — 2005. — № 7. — P. 22–23. — Access mode : <http://books.google.com.ua>.
5. *Интернет-СМИ: Теория и практика : учеб. пособие для студентов вузов / под ред. М. М. Лукиной*. — М. : Аспект Пресс, 2010. — 348 с.

6. Керевер А. Проблеми адаптації до цифрового мультимедійного середовища. Права на відтворення і права на публічне сповіщення / А. Керевер // Авторське право і суміжні права. Європейський досвід : у 2-х кн. / за ред. А. С. Довгерта. — Кн. 2 : виступи, статті європейських спеціалістів / уклад. В. С. Дроб'язко. — К. : Ін Юре, 2001. — 460 с.
7. Глотов С. Можливість застосування законодавства про авторське право до творів у цифровій формі / С. Глотов // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2006. — № 3. — С. 10–15.
8. Мамчур Л. Розміщення твору у мережі Інтернет як спосіб його використання / Л. Мамчур // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2011. — № 3. — С. 34–40.
9. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). — Т. 6 : Право інтелектуальної власності / за ред. проф. І. В. Спасько-Фатєєвої. — Х. : ФО-П Лисяк Л. С. — 592 с. — (Серія «Коментарі та аналітика»).
10. Постанова Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 17.10.2012 року № 12.
11. Харитонов В. Реформа копирайта: Как это делается во Франции [Электронный ресурс] / Владимир Харитонов. — Режим доступа : http://www.chaskor.ru/article/reforma_kopirajta_kak_eto_delaetsya_vo_frantsii_27674.
12. Германова О. Г. Авторське право і суміжні права в засобах масової інформації України та Польщі : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.08 / О. Г. Германова; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Л., 2006. — 17 с.
13. Особисті немайнові права інтелектуальної власності творців : монографія / за заг. ред. В. В. Луця. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. — 256 с.
14. Будник Р. Контент в киберпространстве [Электронный ресурс] / Р. Будник // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. — 2008. — № 4. — С. 62–65. — Режим доступа : <http://www.rbis.su/article.php?article=650>.
15. Copyright Law and Digital Exploitation of Works = переклад з: Urheberrecht und digitale Werkverwertung : die aktuelle Lage des Urheberrechts im Zeitalter von Internet und Multimedia : Gutachten / Thomas Dreier. — Bonn, 1997. — 57 S. : graph. [Electronic resource]. — Access mode : http://www.zar.kit.edu/DATA/veroeffentlichungen/_dreier_Copyright_Law_and_Digital_Exploitation_of_Works_1a8525c.pdf.
16. Каница Ю. М. Авторське право і суміжні права в Європі : монографія / Ю. М. Каница, С. К. Ступак, О. В. Жувака ; Центр інтелект. власності та передачі технологій НАН України. — Київ : Логос, 2012. — 696 с.
17. Hugenholtz P. B. Copyright and Multimedia. Licensing in the digital era [Electronic resource] / P. B. Hugenholtz // Congreso Europeo Derecho Audiovisual (Seville, 23–26.10.1996). — Access mode : <http://www.ivir.nl/publications/hugenholtz/PBH5.pdf>.
18. Бошицький Ю. Охорона авторських прав у сфері інформаційних технологій [Електронний ресурс] / Ю. Бошицький, І. Ващинець. — Режим доступу : <http://www.zakon-i-normativ.info//component/lica/?view=text&format=print&base=1&type=1&menu=368672&id=252487>.
19. Common Music Licensing Terms: Blanket license [Electronic recourse]. — Access mode : <http://www.ascap.com/licensing/termsdefined.aspx>.

20. Угриновська О. І. Допустимість доказів, що містяться на електронних носіях / О. І. Угриновська // Закарпатські правові читання : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів, 25–26.04.2013 року / за заг. ред. Ф. Г. Ващука, П. А. Трачука, І. М. Полюжина. — Ужгород, 2013. — С. 284.

Надійшла до редакції 14.09.2014 року

Мацкевич О. Авторское право при цифровизации и оцифровке. Уделено внимание проблемам, которые возникают в связи с оцифровкой произведений, переводом их в цифровую форму, и подано всеобщее обозрение нерешенных проблем, связанных с цифровизацией произведений. Автор приходит к выводу о необходимости разграничения понятий оцифровки и цифровизация, о необходимости создания глобальной системы охраны авторского права в цифровой среде и осовременивания законодательства Украины

Ключевые слова: цифровая среда, авторское право, цифровизация, оцифровка

O. Matskevych. Copyright under digitization and digitalizing. The specifics of the Ukrainian language doesn't allow the finding of the strict translation for the word «digitization». The reason for this being that this term expresses both the general tendency of producing creative works in digital environment (using digital technologies etc.) and the process, action of transformation of analogues works into digital. That is why the author proposes to use two different words to express the notions: digitization — for the tendency, and digitalizing — for the action. That is reflected in the title.

As it follows from the above mentioned, the problems of copyright under digitization and digitalizing will be different. The deliberation of those problems is the aim of the article.

The author considers different points of view on the problem of digitalizing of analogue works. Some scholars believe that the process of digitalizing creates a new form of existing of a work. Other specialists think that digitalizing is a new way of exploitation of a work. There is also a point of view that digitalized work is a derivative work. After the analysis of the mentioned beliefs, the author makes a conclusion that digitalizing is a sui generis action of reproduction of the work.

There are also many problems of digitization that has not been solved up to date, not only in Ukrainian legislation but worldwide as well. Among them are: the possibility of making copies of works extremely fast, at low cost and without any loss in quality, vulnerability to manipulation by third parties, almost impossibility of controlling the exploitation of individual protected works and achievements in global data networks.

The appearance of new types of works, such as multimedia, creates the new problem of including them into current laws and doctrine. The existing list of copyrightable types of works is not suitable for multimedia and needs to be revised. Talking about the problems of licensing of new multimedia works there must be distinguished between the following problems – multiplicity of rights, multiplicity of right owners, overlapping rights, legal insecurity etc.

As a result of study some conclusions were made:

- The work after digitalizing cannot take a rank as a new or derivative;
- It is required that practical solutions are created to address the problem of the creation of a global system of copyright protection in the digital environment, as well as upgrading the legislation of Ukraine and other countries in the world, which would take into account new technologies.

Key-words: digital environment, copyright, digitalization, digitalizing